

Til: Universitetsstyret
Fra: Universitetsdirektøren

Sakstype: Vedtakssak
Møtesaksnr: V-sak 42
Møtenr: 6/2022
Møtedato: 18. oktober 2022
Notatdato: 15. oktober 2022
Arkivsaksnr: 2022/28286
Saksansvarlig: Hanna Ekeli, Avdeling for studieadministrasjon
Saksbehandlere: Birgitte Brørs, Jonny Roar Sundnes, Emil Hulleberg Østvang

Høringsuttalelse om grunnlag for ny universitets- og høyskolelov

Hovedproblemstillinger i saken

Kunnskapsdepartementet (KD) har sendt på høring forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven, jf. [Høring Grunnlag for ny universitets- og høyskolelov - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no). Høringen skal sammen med lovendringene som er gjennomført i 2021 og 2022, Aune-utvalgets utredning (NOU 2020:3) og høringsinnspillene til Aune-utvalgets utredning danne grunnlaget for en lovproposisjon med forslag om ny universitets- og høyskolelov.

Utkast til høringsuttalelse fra Universitetet i Oslo (UiO) har vært på intern høring hos enhetene samt blitt behandlet i dekanmøtet. Alle fakultetene, Kulturhistorisk museum (KHM) og UiODoc har levert hørings svar.

Universitetsdirektøren legger med dette fram et bearbeidet forslag til UiOs høringsuttalelse.

Konsekvenser for økonomi, bemanning og lokaliteter

Hvis KDs forslag om endringer i tosensorordningen blir vedtatt, vil dette medføre økte sensurkostnader.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Styret gir rektor fullmakt til å ferdigstille høringsuttalelsen basert på styrets diskusjon og kommentarer.

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Hanna Ekeli
avdelingsdirektør

Vedlegg

1. Bearbeidet utkast til høringsuttalelse fra UiO

UNIVERSITETET I OSLO

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 14.10.2022
Deres ref.: 22/3062-1
Vår ref.: 2022/28286 BIRGIBRO

22/3062 Høring - Grunnlag for ny universitets- og høyskolelov

1. Innledning

UiO minner om våre svar til høringene på universitets- og høyskoleloven (uh-loven) i 2020 og 2021. Vi mener prinsipielt at loven må være en rammelov som gjør det mulig å ivareta hensynet til mangfoldet i sektoren og institusjonenes egenart. Detaljeringsgraden i regelverket må ned, og loven må innrettes til å styre i det store, ikke i det små.

UiOs viktigste innspill til arbeidet med ny universitets- og høyskolelov er følgende:

- Kravet om to sensorer ved eksamener som alene utgjør 15 studiepoeng eller mer må utgå. Forslaget som er på høring øker sensurkostnadene uten å gi klar gevinst for kvalitetssikringen av eksamenene.
- Mulighetene til å ansette på åremål i lederstillinger for avdeling eller grunnenhet samt forsknings- og undervisningsstillinger i form av bistillinger må bestå. Forslagene som er på høring bidrar ikke til å redusere uønsket midlertidighet. Tvert imot kan de være til hinder for faglig utvikling og samarbeid med eksterne aktører og næringsliv.
- Lovregulering av myndigheten til å legge ned studiesteder og avvikle sentrale profesjonsutdanninger er overflødig, og vil føre til byråkratisering av faglige og politiske spørsmål.

Endringsforslagene fremstår ulikt utredet og konkretisert. UiO legger til grunn at institusjonene vil få det endelige forslaget til ny uh-lov på høring.

2. Vurdering og sensur

Det er positivt at departementet foreslår justeringer i det vedtatte kravet om to sensorer, men UiO mener at endringene ikke går langt nok. Ytterligere endringer er nødvendig for å unngå å flytte store ressurser fra undervisning til eksamen.

UiO støtter ikke forslaget om å kreve to sensorer ved alle eksamener som alene utgjør 15 studiepoeng eller mer. Selv om det reviderte forslaget er mindre omfattende enn det opprinnelige, vil det fremdeles omfatte om lag 15 prosent av UiOs emner. Det vil også omfatte emner som har karakterskala bestått/ikke bestått og

Universitetsdirektøren

Postadresse:
Postboks 1072 Blindern
0316 OSLO

Besøksadresse:
Lucy Smiths hus,
Problemveien 7

Tlf: +47 22 85 50 50
Faks:
E-post:
postmottak@admin.uio.no
<http://www.uio.no/>
Org.nr.: 971 035 854

emner som har eksamensformer uten vesentlige innslag av skjønnsmessige vurderinger. Forslaget vil medføre vesentlig økte sensurkostnader ved universitetet som helhet, på tross av de foreslåtte justeringene.

UiOs har allerede gode kvalitetssikringsmekanismer for sensur som er mer hensiktsmessige enn bruk av flere sensorer. Vi mener også at de eksisterende ordningene for klage på eksamenskarakter, hvor det allerede er krav om ekstern sensor, er tilstrekkelig sikkerhetsventil for studenter som ønsker en ny vurdering av besvarelsene sine. Reglene for behandling av sensurklager er allerede svært detaljerte, og ytterligere regulering vil etter vår vurdering bidra til mer byråkratisering i stedet for økt rettssikkerhet.

UiO støtter forslaget om å kreve to sensorer ved bacheloroppgaver eller tilsvarende oppgaver der det stilles høye krav til fordypning og selvstendighet. UiO har et relativt lite antall emner av denne typen, og de er sentrale emner i de aktuelle studieprogrammene.

UiO støtter forslaget om å kreve to sensorer for ikke-etterprøvbare eksamener. Dette er allerede etablert praksis hos oss, og endringen vil gi mer trygghet for studentene på denne typen eksamener.

UiO støtter forslaget om å oppheve kravet om at minst en av sensorene skal være uten tilknytning til den delen av utdanning der vedkommende skal være sensor. Selv på en stor institusjon som UiO hadde dette kravet vært vanskelig å praktisere, og realiteten ville trolig ha blitt at sensur nummer to var ekstern. Ved å fjerne kravet, vil det være enklere for institusjonene å finne egnede sensorer, særlig innen små fag.

3. Midlertidige ansettelse

3.1 Innledning

UiO har over tid arbeidet systematisk med reduksjon av midlertidighet og ser at relevante tiltak og tydelig oppfølging i ledelseslinjen vil bidra til reduksjon av antall midlertidig ansatte. UiO har forståelse for at departementet ønsker å redusere uønsket midlertidighet, men ser at flere av de foreslåtte endringene kun i begrenset grad vil bidra til dette. Derimot vil flere av endringene by på nye utfordringer for institusjonene.

Det er et viktig prinsipp i universitets- og høyskoleloven at institusjonene selv kan bestemme sin organisering og ledelse på ulike nivåer på en måte som gir handlingsrom til å ivareta institusjonenes faglige behov. UiO mener at flere av de foreslåtte endringene ikke hensyntar dette prinsippet og at behovet for en dynamikk som åpner for strategiske løsninger i rekrutteringsordningen ved institusjonene er oversett.

3.2 Oppheve bestemmelser i § 6-5 om at søkere kan ansettes midlertidig eller i lavere stilling i inntil tre år dersom det ikke er kvalifiserte søkere

UiO vil verken støtte eller motsette seg dette forslaget. Vi har få eller ingen ansatte på slik hjemmel. Konsekvensen av en slik endring har dermed liten eller ingen betydning for oss.

3.3 Endre § 6-5 fjerde ledd slik at åremålsperioden for vikarer for ledere i åremål begrenses til én åremålsperiode, dvs. fire år

UiO støtter ikke departementets forslag om å endre uhl. § 6-5 fjerde ledd slik at «åremålsperioden» for vikarer for ledere i åremål begrenses til én periode.

UiO setter spørsmålstegn ved om departementet har tatt hensyn til at det ikke er alle ledere bestemmelsen omhandler i dag som er ansatt i åremål. Dekaner og instituttledere som velges blant ansatte i virksomheten kan få lederfunksjonen lagt til sin opprinnelige stilling og gå tilbake til denne etter endt verv. Dette vil det fortsatt være anledning til selv om de øvrige endringsforslagene i høringsbrevet skulle bli vedtatt.

Dersom en leder skal fortsette i en ny periode, så kan det fortsatt være et like stort behov for en vikar til å utføre lederens opprinnelige arbeidsoppgaver. Å ansette en annen vikar til å overta disse arbeidsoppgavene er ofte u hensiktsmessig og vil uansett ikke medføre at antall midlertidig ansatte blir mindre. I tillegg må den som opprinnelig var vikar, forlate vikariatet og håpe at det finnes en ledig passende stilling før denne må fratru. En slik løsning vil medføre mer administrasjon og usikkerhet for de som er i prosessen.

UiO mener at regelverket må legges til rette for hensiktsmessige løsninger. Den beste løsningen er etter UiOs syn at den som opprinnelig ansettes som vikar for den som skal være leder, må kunne være vikar til lederperioden er over og stillingens innehaver gjeninntre. UiO mener at det også bør være slik som i dag, at vikaren må fratru uten oppsigelse, men beholde en rett til å få en ledig passende stilling.

Hvis vikaren ble fast ansatt når den det vikarieres for begynner som leder i en periode eller når ledervervet forlenges, så vil det trolig medføre at vikaren (fast) uansett må sies opp på det tidspunktet lederen gjeninntre i sin opprinnelige stilling. Dette vil etter UiOs syn kun medføre en unødig oppsigelsesprosess, siden vikaren allerede har rett til å få en ledig passende stilling slik bestemmelsen er i dag.

3.4 Oppheve § 6-6 om særregler for visse typer bistillinger

UiO støtter ikke forslaget om å oppheve uhl. § 6-6 som gir hjemmel til å ansette på åremål i forsknings- og undervisningsstillinger i form av bistillinger. Dagens ordning med mulighet for åremål i bistillinger ivaretar behovet for kontakt med arbeidsliv, næringsliv og øvrig akademia på en god måte. I tillegg kommer det at de som er ansatt i slike bistillinger oftest har 100 % fast stilling ved annen virksomhet. Departementets forslag vil dermed ikke føre til noen reell reduksjon av antall midlertidig ansatte i universitets- og høyskolesektoren.

Bistillingene dekker normalt funksjoner hvor jevnlig fornyelse er viktig ut ifra faglige hensyn og endringer i næringslivet. Konsekvensen av å oppheve hjemmel for åremål er at det i bistillinger må ansettes midlertidig eller fast etter reglene i statsansatteloven. UiO frykter at ulempene ved dette kan føre til at den viktige og velfungerende ordningen med forsknings- og undervisningsstillinger i form av bistillinger forsvinner.

Midlertidig ansettelse vil sjeldent kunne benyttes ettersom arbeidsoppgavene – forskning og undervisning – normalt ikke er arbeid av «midlertidig karakter». I den grad man unntaksvis kan ansette midlertidig vil en slik ansettelse uansett bare kunne ha en varighet på tre år før stillingen blir fast. Dagens regelverk gir derimot fleksibilitet til å ansette i åremål opptil seks år. Åremålsperioden kan da også fornyes dersom det er ønskelig.

Ansettelse i bistilling kan skje *fast på deltid*, men dette vil kunne medføre at innehaveren får fortrinnsrett til utvidet stilling ved oppsigelse. I praksis ansettes de fleste i bistillinger direkte uten utlysning. Selv om den ansatte har 100 % stilling ved annen virksomhet, kan vedkommende finne UiO attraktivt og ønske en 100 % stilling her hvis det blir en stilling ledig. Da vil kvalifikasjonsprinsippet uthules i våre ansettelsesprosesser.

Åremålsstillinger gir institusjonene mulighet til å bruke andre kvalifikasjonskrav ved ansettelse i professor II-stillinger enn ved ansettelse av vanlige professorer. Under statsansatteloven vil bistillingene bli vanlige professorer ansatt på deltid, og det er grunn til å tro at samme kvalifikasjonskrav vil gjelde for ansettelse i begge typer stilling. UiO frykter at dette vil føre til en utestengelse av flere professor II-kandidater

UiO ønsker i fremtiden å ansette flere fra norsk og internasjonalt næringsliv som kan undervise og vekselvirke med våre studenter og øvrige ansatte. Mulighet for å ansette på åremål gir oss dynamikken vi trenger når næringslivet og vårt behov for kompetanse endrer seg. De utfordringer departementet påpeker ved dagens ordning har etter UiOs syn minimal praktisk betydning satt opp mot konsekvensene av at hjemmel for åremål i bistillinger oppheves. UiO ønsker derfor at uhl. § 6-6 beholdes slik den er i dag.

3.5 Oppheve § 6-4 (1) bokstav c om åremålsstilling for leder ved avdeling eller grunnenhet

UiO støtter ikke departementets forslag om å oppheve uhl. § 6-4 første ledd bokstav c som gir hjemmel for at leder for avdeling eller grunnenhet kan ansettes på åremål. UiO mener det er utdanningsinstitusjonene selv som har de beste forutsetningene for å vurdere hvilken ansettelsesform som er mest hensiktsmessig i disse lederstillingene med hensyn til institusjonenes samfunnsoppdrag. UiO ønsker frihet til å velge ansettelsesordning for dekaner og instituttledere ut ifra våre lokale faglige behov. Dette muliggjøres av nåværende regelverk og UiO ønsker derfor å beholde uhl. § 6-4, første ledd bokstav c slik den er i dag.

UiO tolker departementets forslag slik at en opphevelse av uhl. § 6-4 første ledd bokstav c ikke vil påvirke adgangen til å velge dekan eller instituttleder blant ansatte som allerede har fast stilling i virksomheten. Disse vil fortsatt kunne få lederfunksjonen lagt til sin eksisterende stilling og gå tilbake til denne ved endt verv. Derimot vil forslaget få stor betydning for dekaner og instituttledere som hentes inn utenfra og må ansettes. Konsekvensen av å oppheve hjemmel for åremål i slike lederstillinger er at disse må ansettes fast.

UiO ønsker ikke fast ansettelse av dekaner og instituttledere. Ved UiO har fakulteter og institutter en enhetlig ledelsesstruktur som medfører at faglig og administrativt ansvar samles i én rolle. UiO ønsker at dekaner og instituttledere skal ha en sterk vitenskapelig forankring som gir legitimitet i de respektive fagmiljøene. Det er særlig viktig for UiO at regelverket åpner for jevnlig fornyelse av det faglige ansvaret.

Forslaget går etter UiOs syn på akkord med institusjonenes rett til å velge sin egen organisasjonsform. Ved UiO kan enhetene vedta å endre fra ansettelse av leder til valg av leder, og omvendt. Hvis lederen er ansatt fast, er det vanskelig å endre til valgordning. Trolig vil forslaget også hindre at en enhet vil endre fra valgt leder til ansettelse etter utlysning, da denne vil måtte ansettes fast.

Departementet argumenterer med at krav om fast ansettelse vil medføre krav om utlysning av stilling og at dette vil kunne bidra til at søkergrunlaget blir bredere. Det er imidlertid vanskelig å se for seg at en stilling som fast dekan eller instituttleder på ubestemt tid vil være attraktiv for personer med den rette faglige kompetansen. Særlig må dette antas å gjelde unge søkere som er i starten av sin forskningskarriere.

UiO ønsker dyktige ledere til våre faglige lederstillinger uavhengig av ansettelsesordning, og vi har behov for en dynamikk i rekrutteringsordningen som tilrettelegger for dette. Konsekvensen av endringen vil trolig

bli at enhetene nærmest utelukkende vil velge ledere blant de som allerede er ansatt i virksomheten. Endringen vil altså svekke mulighet og insentiv til å rekruttere ledere med rett faglig kompetanse utenfra.

3.6 Oppheve § 6-4 første ledd bokstav i for åremål i stillinger der skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse inngår som et vesentlig element i kompetansekravet

UiO vil verken støtte eller motsette seg et slikt forslag. Vi har få eller ingen ansatte på slik hjemmel. Konsekvensen av en slik endring har dermed liten eller ingen betydning for oss.

3.7 Endre lengden for de ulike åremålsstillingene, jf. uhl. § 6-4, andre og tredje ledd

UiO støtter ikke forslaget om å korte ned lengden på åremålsstillingene. UiO mener det er institusjonene selv som har best forutsetning for å vurdere varigheten av lederverv ut ifra faglige og strategiske hensyn. Dette muliggjøres av nåværende ordning, og bestemmelsen bør derfor beholdes slik den er i dag.

UiO stiller for øvrig spørsmålsteget ved departementets begrunnelse for forslaget. Som det påpekes i høringsbrevet vil en slik endring ikke føre til en reduksjon av den totale midlertidigheten siden lederstillingen uansett vil kunne bli erstattet av en ny person på åremål når åremålsperioden er ferdig. Endringen vil bare ha effekt på individnivå. Det er etter UiOs syn vanskelig å se at det er behov for en begrensning av åremålsperioden i lederstillingene basert på et slikt premiss. Er målet å redusere uønsket midlertidighet mener UiO at forslaget treffer feil.

3.8 Begrense åremålsperioden for postdoktor i § 6-4 første ledd bokstav e til bare én periode

Departementet foreslår å gå videre med forslaget om å endre åremålsperioden for postdoktorer til bare én periode. UiO ønsker å gi noen kommentarer til denne opplysningen.

I dag følger det av Forskrift om ansettelse av postdoktorer mv. § 2-1 (1) at man bare kan være ansatt som postdoktor én gang per institusjon. Forslaget om å begrense åremålsperiodene for postdoktorer ble fremmet i NOU 2020:3 Ny lov om universiteter og høyskoler. UiO tolket da forslaget som at det for fremtiden bare skulle være tillatt med én periode som postdoktor i karrieren. Det er også slik UiO i utgangspunktet tolker forslaget slik det fremgår av gjeldende høringsbrev.

Den senere tid har det imidlertid oppstått usikkerhet om dette er riktig forståelse av forslaget. Departementet uttaler at forslaget kun går ut på å lovfeste regelen som allerede følger av forskriften, nemlig at man bare kan være postdoktor én gang per institusjon, [ref. oppslag om saken i Khrono 17. august 2022](#).

Under forutsetning av at departementet kun ønsker å lovfeste regelen om at man bare kan være postdoktor én gang per institusjon, støtter UiO forslaget. UiO ønsker imidlertid å poengtere at det fremstår som underlig at kun én av stillingskategoriene fra forskrift om ansettelsesvilkår for stillinger som postdoktor, stipendiat, vitenskapelig assistent og spesialistkandidat omfattes av forslaget til lovfesting. UiO ser ingen god grunn til å konstruere et kunstig skille mellom de nevnte stillingene. Dersom formålet med lovfesting er videreføring av gjeldende rett, bør samtlige stillingskategorier nevnt i forskriften også videreføres til loven.

Hvis departementet ønsker å begrense åremålsperioden for postdoktor til bare én gang i karrieren støtter UiO derimot ikke forslaget. Dette gav vi også uttrykk for i vårt hørings svar til høringsbrev til NOU 2020:3 Ny lov om universiteter og høyskoler, og vi gjentar for ordens skyld tilbakemeldingen fra den gang:

«UiO er enig i at det er behov for en mer enhetlig bruk av postdoktorstillinger som reelle kvalifiseringsstillinger, men mener dette primært er et spørsmål om praksis ved institusjonene. Dagens regel om at det kun skal gis én postdoktorperiode per institusjon bør derfor videreføres. Det finnes ikke en enhetlig internasjonal definisjon av hva en postdoktorstilling, og det vil være krevende både for søkere og institusjonene å fastsette hvilke internasjonale søkere som vil kvalifisere for å søke. Det er også uklart hvilken gevinst dette forslaget vil ha for reduksjon av midlertidige stillinger. Gitt at institusjonene oppfyller formålet ved ansettelsen som fremgår av forskriften, ser ikke UiO på dagens praksis som et problem. En eventuell lovfesting i tråd med utvalgets forslag innebærer at forskriftene bør gjennomgås, jf. blant annet forskriften om innstegsstillinger.

UiO er bekymret for at en slik endring kan føre til at flere postdoktorer forsvinner fra universitets- og høyskolesektoren, og at deler av rekrutteringsgrunnlaget for toppvitenskapelige stillinger som følge av dette blir borte. Andre postdoktorer som er ferdig med sin ene åremålsperiode vil trolig gå over i forskerstillinger som etter omstendighetene kan være midlertidige. Foruten å øke antall midlertidig ansatte i sektoren, kan forslaget føre til at disse mister verdifulle muligheter til å videreutvikle sin undervisningskompetanse.

UiO mener at en slik endring vil kunne sette kandidater fra norske utdanningsinstitusjoner i en svak posisjon i den internasjonale konkurransen, all den tid en forsker med tidligere postdoktorerfaring ikke vil kunne ansettes ved norske institusjoner. UiO mener også at et for rigid regelverk som vanskeliggjør muligheten til å rekruttere dyktige postdoktorer vil kunne skade norsk akademia på sikt. Etter UiOs syn tilsier dette at vi bør beholde dagens ordning, som kun begrenser antall perioder som postdoktor til én gang per institusjon.

4. Nedleggelse av studiesteder og avvikling av sentrale profesjonsfag

UiO mener at saker om etablering og avvikling av studiesteder bør behandles i den ordinære styringsdialogen. Det ligger innenfor institusjonenes autonomi å opprette studiesteder, og det vil fremstå som underlig at adgangen til å legge disse ned igjen må behandles av Kongen i statsråd. Forslaget kan medføre at lærestedene blir tilbakeholdne med å opprette nye studietilbud og -steder. UiO mener også at det blir altfor detaljert å regulere hvilke studiesteder og profesjonsfag som skal omfattes av en slik hjemmel avhengig av når de ble etablert.

Departementet legger til grunn at det allerede har anledning til å gripe inn i spørsmål om nedlegging av studiesteder med stor regional betydning, og dette bør være tilstrekkelig. Forslaget til lovendring fremstår overflødig og bidrar til en unødvendig rettsliggjøring av fag- og distriktpolitiske spørsmål.

For helse- og lærerutdanningene eksisterer det allerede direkte og indirekte styring fra departementets side gjennom tildeling av øremerkede studieplasser og fastsettelse av aktivitetskrav/måltall. Institusjonene kan dermed ikke uten videre etablere eller legge ned slike utdanninger uten tilrettelegging fra departementet. Også av denne grunnen framstår lovforslaget som overflødig.

Et for sterkt fokus på å opprettholde dagens studiestedsstruktur kan bli unødig ressurskrevende og for lite fleksibelt. Samlingsbaserte og desentraliserte studietilbud utenfor de etablerte studiestedene kan være viktige virkemidler for bosetting i distriktene. Disse studietilbudene kan endre seg over tid og i takt med kompetansebehovet i den aktuelle regionen.

5. Felles klagenemnds adgang til å ilegge strengere reaksjoner

UiO støtter alternativ 1 om å videreføre gjeldende regler. Klagenemnda bør kunne omgjøre vedtak til skade for studenten bare hvis klageren får informasjon om endringen innen tre måneder etter at underinstansen mottok klagen. Vi stiller spørsmål ved om konsekvensene av en utvidet tidsfrist er tilstrekkelig utredet med tanke på studentenes rettsikkerhet, og viser et eksempel på en typisk situasjon som kan oppstå hvis fristen for å ilegge studenten strengere sanksjoner utvides:

Hvis en student som blir utestengt i ett semester påklager vedtaket til Felles klagenemnd, må studenten med dagens saksbehandlingstid vente ni måneder eller mer på å bli ilagt en eventuell strengere reaksjon av klagenemnda. Studenten risikerer dermed å ha gjennomført den opprinnelige utestengelsen og begynt på studiet igjen før studenten får et eventuelt vedtak om videre utestengelse. Studenten risikerer dermed å måtte tre ut av studiet på nytt, med de svært uheldige konsekvensene det medfører for vedkommende

Mengden saker til behandling hos Felles klagenemnd har økt betydelig de siste årene, og bidrar sterkt til at dagens tidsfrist er vanskelig å overholde. I stedet for å innføre ad hoc-endringer i regelverket for å avbøte situasjonen, bør departementet heller gjennomføre tiltak som reduserer saksbehandlingstiden

For UiO er det vesentlig at den lokale nemnda for studentsaker har handlingsrom til å vurdere saker ut fra lokale forhold og eget skjønn. Dersom departementet og Felles klagenemnd er urolige for at institusjonene ikke utnytter handlingsrommet i loven godt nok eller ikke følger opp føringene som gis med tanke på sanksjonsnivå, bør dette formidles til institusjonene på andre måter som ikke rammer enkeltstudenter.

6. Opptak

UiO støtter ikke forslaget om å forbeholde begrepet generell studiekompetanse til opptaksgrunnlag fra videregående opplæring. UiO har forståelse for departementets argumentasjon for å benytte begrepet generelt opptaksgrunnlag som fellesbetegnelse for ulike opptaksgrunnlag, men mener at endringsforslaget fort vil kunne fremstå som mer forvirrende enn oppklarende. Hensynet til forutsigbar og tydelig informasjonen til søkerne bør veie tyngre enn behovet for en mer presis begrepsbruk

Generell studiekompetanse er et innarbeidet begrep som også benyttes utenfor skole- og uh-sektoren. Forslaget innebærer å erstatte dette begrepet med et annet begrep, samtidig som betegnelsen generell studiekompetanse videreføres med en smalere betydning enn det har i dag. Vi stiller også spørsmål ved om en slik endring uforvarende vil skape et utilsiktet hierarki blant ellers likestilte opptaksgrunnlag, der generell studiekompetanse fremstår som det mest fordelaktige opptaksgrunnlaget

UiO støtter forslaget om en ny og tydeligere hjemmel for forskriftsbestemmelser om positiv særbehandling ved opptak til studier. Adgang til å gi positiv særbehandling som for eksempel kjønnspoeng ved opptak kan

være et godt virkemiddel for å jevne ut forskjeller som gir utfordringer for arbeidslivet. Vi mener at endringen vil skape en tydeligere kobling mellom uh-loven og opptaksforskriften på dette feltet.

UiO støtter forslaget om å fjerne bestemmelsen om åpne studier, og er enige med departementet i at bestemmelsen utgjør en overflødig regulering.

Vi ønsker å gi innspill til en annen bestemmelse som departementet bør vurdere å fjerne, nemlig § 3-10 om retten til å gå opp til eksamen. Denne har vært viktig for å la personer dokumentere kompetansen sin, men framstår i takt med dagens utdanningsvirkelighet. Privatistordningen gir ikke det helhetlige og kvalitetssikrede studietilbudet som samfunnet bør forvente av institusjonene, og den passer ikke inn i måten livslang læring håndteres på nå. Ordningen blir stadig mindre brukt og er administrativt krevende å håndtere.

7. Norsk som fagspråk

UiODoc, interesseorganisasjonen for stipendiater og postdoktorer ved UiO, har kommet med innspill som gjelder norsk som fagspråk.

UiODoc mener at et ensidig fokus på norsk som hovedarbeidsspråk kan være uklokt. Internasjonalt samarbeid er svært viktig for utviklingen av vitenskap, for eksempel gjennom samarbeidsprosjekter, formidling av forskningslitteratur og deltakelse på internasjonale konferanser. De fleste disipliner ved UiO er tilknyttet et internasjonalt forskningsmiljø, og UiODoc er bekymret for at en streng håndhevelse av norsk som arbeidsspråk kommer i veien for utviklingen av internasjonalt forskningssamarbeid.

UiODoc mener videre at et ensidig fokus på norsk som hovedarbeidsspråk kan gi et mindre attraktivt arbeidsmiljø. Norge har i dag et høyt antall ph.d.-kandidater og ansatte i postdoktorstillinger med internasjonal bakgrunn, og Norge framstår internasjonalt som et attraktivt land å arbeide i. Dette skyldes både høy engelskkompetanse blant vitenskapelig ansatte og i samfunnet for øvrig, men også et godt utvalg av engelskspråklige emner på institusjonene.

Mange midlertidig ansatte har begrenset tid til forskning, og å finne tid til språkopplæring kan være utfordrende. Å lære et nytt språk kan være vanskelig og energikrevende, og ikke nødvendigvis hensiktsmessig for alle, særlig dersom oppholdet i Norge er midlertidig. UiODoc fremhever norskopplæring finansiert av prosjektene eller mulighet for å la tid til norskopplæring telle som arbeidstid som mulige intensiver til å lære seg norsk.

Det er viktig å sikre og videreutvikle norsk som fagspråk i academia, men samtidig er engelsk et viktig arbeidsspråk i mange fagmiljø. Skal UiO fortsette å hevde seg internasjonalt, er det viktig å skape et attraktivt miljø for forskere fra hele verden. Også norske studenter og forskere drar nytte av å opparbeide seg kompetanse i engelsk og andre språk, særlig med tanke på internasjonale nettverk og arbeidsmarked.

8. Fusk

UiO støtter departementets vurdering om å ikke definere begrepet fusk i loven. En slik lovregulering vil fort bli altfor detaljert. Hva som anses som fusk henger tett sammen med det faglige innholdet og undervisnings-

og vurderingsformene som benyttes i de ulike fagene og studietilbudene. Vi anser det som tilstrekkelig at departementet gir eksempler på hva som anses som fusk og kriterier for dette, slik at institusjonene kan ta det inn i sitt eget arbeid med definisjoner og saksbehandlingsrutiner.

Vi anser det ikke som hensiktsmessig at HK-dir får i oppdrag å utarbeide en nasjonal veileder for behandling av fuskesaker. I den grad Felles klagenemnd ønsker å komme med anbefalinger til sektoren, finnes det allerede en mulighet for dette i klagenemndas årsmelding. Ved behov for ytterligere samråding i sektoren, kan institusjonene gjøre dette på eget initiativ.

9. Forskriftshjemmel om disponering av tilskudd og avvikling

UiO har ingen innspill til forslaget.

10. Tilsyn med kvalitetsarbeid i utdanningen mv.

UiO støtter endringene som innebærer at de grunnleggende premissene for NOKUTs tilsynsvirksomhet og sanksjoner reguleres i lov heller enn i forskrift. Tilsyn kan føre til inngripende tiltak for institusjonene, og endringene bidrar til å tydeliggjøre NOKUTs handlingsrom både for institusjonene og for NOKUT.

UiO minner om innspillet vårt til NOU 2020:3 om NOKUTs virksomhet. Dagens fordeling av tilsynsbestemmelser mellom loven, departementets forskrift og NOKUTs forskrift gjør temaet unødige vanskelig å sette seg inn i. UiO mener at disse bestemmelsene bør fastsettes av departementet etter innspill fra sektoren, og at NOKUT ikke skal ha hjemmel til å fastsette egne forskrifter.

11. Gradssystemet

UiO støtter forslagene til tydeligere regulering av gradssystemet i selve loven.

I forslaget til § 3-1 a brukes ikke de formelle gradstitlene. Vi foreslår i stedet følgende formulering:

«Gradssystemet skal i hovedsak følge strukturen bachelor, master (1½-2 år) og philosophiae doctor (ph.d.) eller philosophiae doctor (ph.d.) i kunstnerisk utviklingsarbeid. I tillegg kan følgende grader gis: høyskolekandidat, master (5 år), master i rettsvitenskap, candidatus/candidata medicinae (cand.med.), candidatus/candidata medicinae veterinariae (cand.med.vet.), candidatus/candidata psychologiae (cand.psychol.), candidatus/candidata theologiae (cand.theol.) og doctor philosophiae (dr.philos.)»

I forslaget til § 3-2 første ledd står det at «departementet skal gi forskrift om omfanget av studieprogrammer som fører til grad eller yrkesutdanning, den tid det enkelte studium skal kunne gjennomføres på, og hvilken tittel graden eller yrkesutdanningen gir rett til». UiO gjør oppmerksom på at formuleringen ikke vil dekke graden dr.philos., siden denne graden ikke tildeles på grunnlag av et studieprogram.

12. Andre endringer

UiO støtter forslaget om ny § 1-6 andre ledd som tydeligere skal vise sammenhengen mellom kvalitetssikring og akkreditering. Vi ber departementet vurdere om formuleringen bør justeres til «Et tilfredsstillende system for kvalitetssikring er et vilkår for akkreditering av institusjoner og studieprogrammer, jf. § 3-1».

UiO støtter forslaget om ny § 1-6 tredje ledd, som innebærer at henvisningen til European Standard and Guidelines (ESG) flyttes fra studiekvalitetsforskriften til loven. Vi ber departementet vurdere om formuleringen bør vise til «NOKUTs tilsyn» i stedet for til «NOKUTs eksterne kvalitetssikring», for bedre å henge sammen med den øvrige omtalen av NOKUT i loven.

UiO støtter forslaget om å ta inn en tydeligere definisjon av begrepet studiepoeng i § 3-8. Vi ber departementet vurdere om forslaget gjør studietilsynsforskriften § 2-2 tredje ledd overflødig, jf. at NOKUT også har definert hva som skal regnes som et studieår på fulltid.

UiO støtter ambisjonen om å rydde i terminologien i loven. Vi ber departementet vurdere om dette arbeidet bør gjøres i en referansegruppe eller annen dialog med sektoren, i stedet for i en skriftlig høring. For eksempel har UHR en terminologigruppe som består av representanter for universitets- og høyskolesektoren. I et slikt arbeid vil det også være nyttig å få innspill fra Sikt, DBH, SSB og andre relevante aktører.

UiO støtter forslaget om å fjerne «eller tilsvarende» etter omtale av doktorgrad i §§ 3-2 femte ledd og 3-3 andre ledd. Vi ber departementet vurdere om det bør ryddes ytterligere, jf. at «doktorgrad» og «doktorgradsutdanning» i dagligtalen ofte brukes synonymt med «ph.d.-grad» og «ph.d.-utdanning». Det finnes også én forekomst av «forskerutdanning» i loven, jf. § 1-4 første ledd.

UiO støtter forslaget om å stryke «yrkesutdanning» fra bestemmelsen om institusjonenes adgang til å gi grader i § 3-2. Vi er enige med departementet i at dette begrepet ikke lenger er nødvendig i § 3-2, og ber departementet vurdere om de øvrige forekomstene i loven også kan utgå når revidert lov skal vedtas.

UiO støtter ambisjonen om å klargjøre institusjonenes faglige fullmakter. Både på dette punktet og på det neste punktet om institusjonskategori og akkreditering er det imidlertid vanskelig å sette seg inn i helheten i forslaget, siden de aktuelle paragrafene både endres og henviser til hverandre samtidig. Når det gjelder det nye, innledende leddet til § 3-3, stiller vi spørsmål ved om det er tilstrekkelig tydelig at institusjonene har anledning til å etablere og akkreditere også studieprogram som ikke fører fram til en grad. For UiOs del vil dette gjelde for eksempel årsheter, videreutdanninger, spesialistutdanninger og forskerlinjer. Før dette er godt nok utredet, mener vi det er grunn til å vente med å innføre en slik bestemmelse, siden den i prinsippet allerede framkommer av andre bestemmelser i loven og kan forklares gjennom merknader.

UiO støtter ambisjonen om en lovbestemmelse om institusjonskategori og akkreditering. Vi stiller imidlertid spørsmål ved om forslaget til § 3-x første ledd tydelig omfatter institusjoner som allerede er akkreditert og har vært det i lang tid, jf. at for eksempel UiO aldri har blitt akkreditert som universitet på grunnlag av et vedtak fra NOKUT. Vi stiller også spørsmål ved om § 3-x andre ledd er tilstrekkelig nyansert, gitt at akkreditering kan gjelde både institusjoner og studietilbud, og gitt at det finnes både institusjoner akkreditert som høyskole og institusjoner som kan kalle seg høyskole på grunn av at de har akkrediterte studietilbud.

UiO støtter forslaget om å endre tittelen på § 4-13. Den foreslåtte tittelen er imidlertid unøyaktig, siden doktorgradsutdanningen kan bli avsluttet, men ikke annullert. Vi foreslår i stedet «Tvungen avslutning av doktorgradsutdanning og annullering av eksamener i doktorgradsutdanningen». Vi gjør oppmerksom på at dr.philos.-graden ikke tildeles på grunnlag av en fullført utdanning og ikke har krav om opplæringsdel, men

tildeles kandidater som leverer og får godkjent en ferdig avhandling og påfølgende doktorgradsprøve. Dr.philos.-kandidater har som sådan heller ikke noe ansettelsesforhold, jf. siste setning i høringsnotatet kapittel 12.2.8, så departementet bør være oppmerksomt på dette når det vurderer begrepsbruk knyttet til «ph.d.-kandidater» og «doktorgradskandidater».

Andre innspill

UiO vil spille inn et forslag til endring av forskriften til lovens § 1-4 om universitetsmuseene. I den tidligere *forskriften om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven* hadde hvert enkelt universitetsmuseum ansvar i henhold til et definert geografisk område. I ny forskrift til kulturminneloven av 2020 er spesifisering av ansvarsområdet tatt ut. Universitetsmuseene er avhengige av langsiktige og forutsigbare rammebetingelser for å opprettholde kvaliteten både innenfor forskning, forvaltning og formidling. I universitets- og høyskolelovens § 1-4, andre ledd (§ 2-3 i lovforslaget) fremgår det at universitetene i Stavanger, Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø har «et særskilt ansvar for å bygge opp, drive og vedlikeholde museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger». Videre heter det: «Departementet kan gi nærmere forskrift om samarbeid og arbeidsdeling mellom universitetene på dette området.» Et viktig premiss i denne sammenhengen er et entydig geografisk ansvarsområde innen kulturminneforvaltning. UiO mener det vil være naturlig å stadfeste universitetsmuseenes ansvarsområder i forskrift til uh-loven, som en forlengelse og utdyping av uh-loven § 1-4, andre ledd (§ 2-3 i lovforslaget). UiO foreslår at definisjonen for geografisk ansvarsfordeling mellom de fem universitetsmuseene innarbeides i forskrift for uh-loven.

UiO ønsker også å spille inn en uoverensstemmelse mellom uh-loven og forskrift om studentsamskipnader, og ber departementet om å vurdere behovet for en harmonisering og/eller presisering. Fra og med 1. august 2022 inneholder uh-loven §4-3 e andre ledd en generell bestemmelse om at studenter som er innvilget permisjon, fremdeles har studierett og rett til å gå opp til eksamen ved institusjonen. For at en student skal kunne følge undervisning og ta eksamen, må studenten betale semesteravgift. Forskrift om studentsamskipnader § 17 tredje ledd inneholder en bestemmelse om at studenter som er i fødselspermisjon kan velge å betale semesteravgift, men bestemmelsen nevner ikke studenter som har permisjon fra studiene av andre grunner.

Med hilsen

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Hanna Ekeli
avdelingsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandlere: *Birgitte Brørs, Jonny Roar Sundnes, Emil Hulleberg Østvang*